

Tisková zpráva

Angažovanost občanů a zájem o politiku – podzim 2023

- Podíl českých občanů, kteří nikdy nesledují informace o politice v médiích, mezi šetřeními významně narostl (o 11 p.b.). Nikdy politiku v médiích nesleduje pětina populace, jde o nejvyšší podíl v historii měření. Přibližně čtvrtina (27 %) uvádí, že ji sleduje často, další zhruba čtvrtina (26 %) občas a necelé tři desetiny (27 %) zřídka. I přesto je sledování politických témat v médiích nadále nejfrekventovanější ze zkoumaných aktivit.
- Výrazná většina společnosti také o politice diskutuje s přáteli. Více než desetina (13 %) často, necelé tři desetiny (29 %) občas, třetina (33 %) zřídka, čtvrtina (25 %) nikdy.
- Do ostatních činností souvisejících s politickou aktivitou se však většinově Češi nezapojují. Nejméně pak čeští občané uváděli práci pro politickou stranu, které se nikdy nevěnuje přes devět desetin (94 %) společnosti.
- Češi se nejčastěji účastní činnosti sportovních organizací (26 %) a činnosti občanských a zájmových sdružení (19 %) a charitativní činnosti (19 %). Nejméně se naopak účastní činnosti politických stran (3 %), odborů (7 %) a církvi (8 %).

Zpracovala:
Monika Kyselá
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Tel.: 210 310 587; e-mail: monika.kysela@soc.cas.cz

Na podzim 2023 dotazovalo CVVM SOÚ AV ČR sadu otázek, které se zabývaly zájmem a angažovaností českých občanů v oblasti politiky a veřejného života.

Nejprve jsme se občanů zeptali, jak často se věnují vybraným činnostem spojených s politickým životem (viz graf 1). Stejně jako v předchozím šetření vykazují čeští občané nejvyšší aktivitu ve sledování informací o politice v médiích, kdy více než čtvrtina (27 %) uvádí, že je sleduje často a srovnatelný podíl (26 %) je sleduje občas. Další přibližně čtvrtina (27 %) sleduje informace o politice v médiích zřídka a pětina (20 %) nikdy. Tři čtvrtinový podíl společnosti se alespoň v minimální intenzitě účastní diskusí o politice se svými přáteli, kdy s přáteli diskutuje více než desetina (13 %) často, necelé tři desetiny (29 %) občas a třetina (33 %) zřídka. Zbývající čtvrtina (25 %) pak uvádí, že s přáteli o politice nikdy nediskutuje. V ostatních dotazovaných oblastech již výrazněji převažuje podíl těch, kteří se dané aktivity nikdy neúčastní. Více než dvě pětiny (44 %) společnosti deklarují, že se alespoň zřídka zapojují do řešení veřejných problémů. V případě diskutování o politice na internetu jde ještě o nižší podíl, kdy takto diskutují tři desetiny (30 %) české veřejnosti. Setkávání s politiky udává obdobně nízký podíl (28 %) veřejnosti, přesvědčování přátel, aby volili stejně, udává 20 % lidí a stejný podíl (20 %) se alespoň zřídka účastní politických shromáždění. Nejmenší podíl českých občanů uvádí práci pro politickou stranu, kdy méně než desetina (6 %) alespoň zřídka pracuje pro politickou stranu.

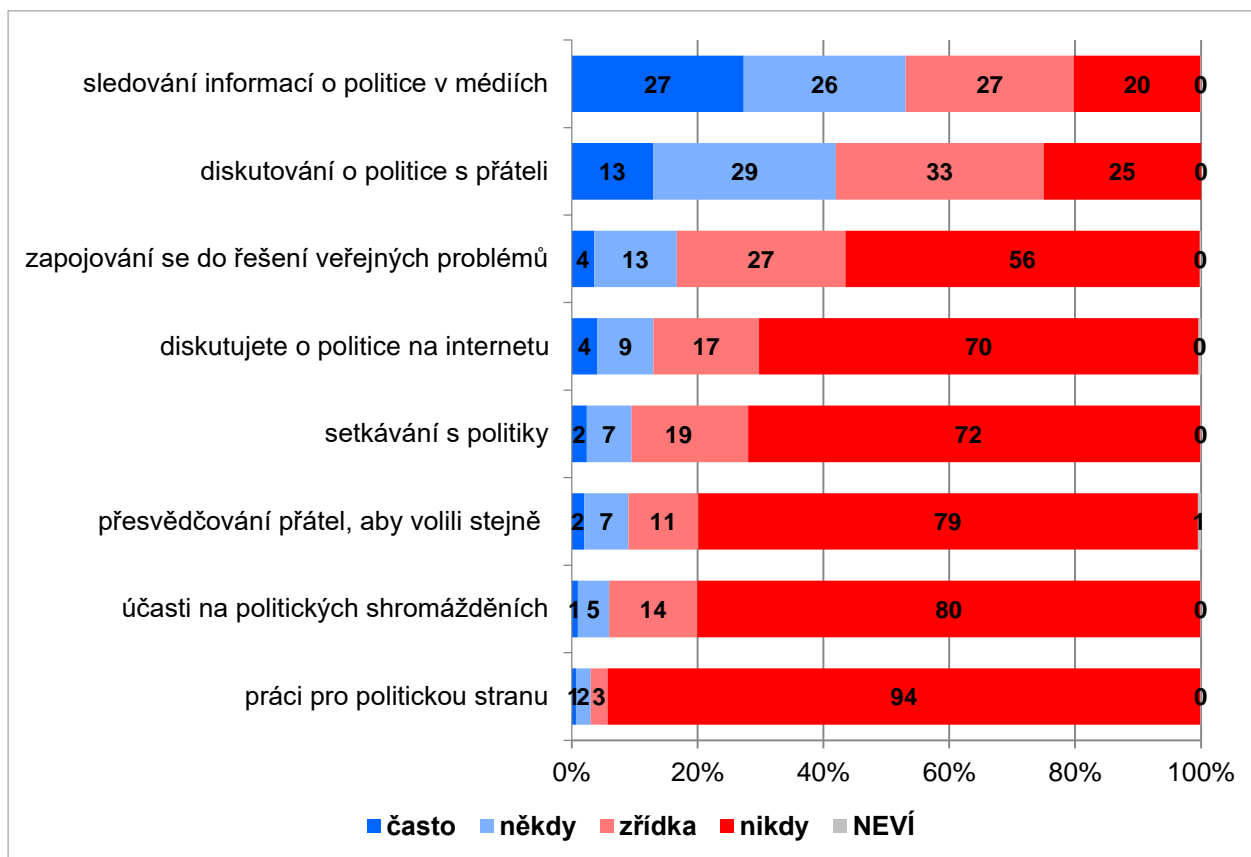
Z hlediska sociodemografického profilu jsme analyzovali řadu souvislostí. Otázka, jak často sledují občané informace o politice v médiích, je mírně pozitivně korelována s věkem (Spearmanův koeficient pořadové korelace 0,11), čím jsou občané starší, tím častěji sledují politiku v médiích. Ve věkové kategorii starších 60 let uvedla přibližně třetina občanů (35 %), že sledují politiku často, a oproti tomu v nejnižší věkové kategorii mezi 15 až 19 lety uvedla nejvyšší frekvenci sledování politiky necelá pětina dotázaných (18 %). Otázka má také souvislost se vzděláním, kdy s vyšším vzděláním lidé častěji sledují politiku, těsnost vazby je v tomto případě mírně vyšší než v případě věku (Spearmanův koeficient 0,21). Otázka je také pozitivně korelována s volební účastí do Poslanecké sněmovny, kdy ti, co odpověděli, že by šli rozhodně volit, měli nejvyšší podíl odpovědí (41 %), že často sledují politiku, a rozhodní nevoliči naopak nejnižší (9 %) podíl častého sledování politiky. Podle ekonomické aktivity relativně častěji sledují politiku důchodci, vedoucí pracovníci a sebezaměstnaní, relativně méně často pak studenti.

Otázka na frekvenci diskusí o politice s přáteli vykazuje obdobné souvislosti, s vyšším věkem občané častěji diskutují, a s vyšším vzděláním a deklarovanou ochotou k účasti ve volbách rovněž častěji diskutují o politice. Podobné souvislosti, i když s nižší korelací, jsou i u dalších sledovaných aktivit.

V případě otázek na to, jak často přesvědčují přátele, aby volili stejně, jak často se setkávají s politiky a jak často se zúčastňují politických shromáždění, jsme zaznamenali nízkou pozitivní korelaci se vzděláním, ale nikoliv s věkem.

V případě otázek na to, jak často se setkávají s politiky, představiteli státní správy a samosprávy a jak často pracují pro politickou stranu, jsou korelace příliš nízké, případně nevýznamné, nicméně je možné konstatovat, že se tyto aktivity prakticky netýkají lidí s nejnižším vzděláním a v nejnižší věkové kategorii.

Graf 1: Jak často se občané věnují činnostem spojených s politikou (v %)¹

Pozn.: Položky seřazeny sestupně dle součtu odpovědí „často“ + „někdy“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 28. 9. – 4. 12. 2023, 913 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

V tabulkách 1a až 1h můžeme vidět porovnání současných výsledků s šetřeními z předešlých let. Otázka, která se zabývá diskutováním politiky na internetu, má kratší časovou řadu než ostatní otázky, jelikož v roce 2015 byla použita poprvé. Obecně za všechny otázky lze konstatovat, že jsou odpovědi v čase poměrně stabilní, výjimku tvoří sledování politiky v médiích, které má v dlouhodobém porovnání kolísavou tendenci, což se potvrzuje i daty za rok 2023, kdy zaznamenáváme dosud nejvyšší podíl odpovědí "nikdy", což uvedla pětina českých občanů (20 %).

Nejvyšší podíl lidí diskutujících často či někdy o politice s přáteli byl v letech 2002 a 2008 a od roku 2009 se ustálil na hodnotě kolem dvou pětin veřejnosti, což potvrdil i aktuální výzkum. V porovnání s předchozím výzkumem z roku 2020 ale mírně narostl podíl lidí, kteří s přáteli o politice diskutují „často“ (o 5 procentních bodů), a podíl těch, kteří

¹ Otázka: „Řekněte mi prosím, jak často se věnujete následujícím činnostem: a) sledujete informace o politice v médiích, b) diskutujete o politice s přáteli, c) přesvědčujete přátele, aby volili stejně jako Vy, d) zapojujete se do řešení veřejných problémů, e) zúčastňujete se politických shromáždění, f) setkáváte se s politiky, představiteli státní správy a samosprávy, g) pracujete pro politickou stranu, h) diskutujete o politice na internetu včetně sociálních sítí?“

uvedli, že s přáteli o politice nediskutují nikdy, vzrostl na čtvrtinu (25 %), což je dosud nejvyšší zaznamenaný podíl. Poklesl naopak podíl občanů, kteří dle svých slov s přáteli o politice diskutují jen „zřídka“ (o 7 procentních bodů).

Přesvědčování přátel, aby volili stejně, je stabilní s vysokým zastoupením lidí (72 % a více), kteří nikdy své přátele o volbě strany nepřesvědčují. Určitý trend můžeme pozorovat v účasti na politických shromážděních, kde se od začátku měření dosud zvýšil o 16 procentních bodů podíl těch, kteří se jich nikdy neúčastní, a zároveň v čase klesaly podíly ostatních frekvencí účasti. K nárůstu podílu respondentů, kteří se politických shromáždění nikdy neúčastní, přibližně na úroveň tří čtvrtin populace ale došlo již v roce 2008 a od té doby je situace v podstatě stabilní. Práce pro politickou stranu je dlouhodobě oblastí, které se věnuje jen minimum české veřejnosti. Procento lidí, kteří uvádějí, že často pracují pro politickou stranu, se stabilně drží kolem 1 %. Podobně nízké je i procento lidí, kteří se často scházejí s politiky (dlouhodobě kolem 2 %).

Tabulka 1a: Sledování informací o politice v médiích (v %)

	V/02	VI/02	X/02	II/07	II/08	II/09	II/10	II/12	II/14	II/15	II/18	II/20	X/23
Často	24	26	24	39	27	36	34	34	28	28	23	27	27
Někdy	34	33	35	35	35	37	37	37	35	34	36	35	26
Zřídka	30	27	29	23	27	24	23	24	31	29	29	29	27
Nikdy	12	14	12	3	11	3	6	5	6	9	12	9	20

Pozn.: Procenta ve sloupci. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Tabulka 1b: Diskutování o politice s přáteli (v %)

	V/02	VI/02	X/02	II/07	II/08	II/09	II/10	II/12	II/14	II/15	II/18	II/20	X/23
Často	11	13	11	9	12	10	9	9	8	9	9	7	13
Někdy	33	37	36	36	37	34	35	32	31	30	30	30	29
Zřídka	37	31	33	37	36	41	38	38	42	38	37	40	33
Nikdy	19	19	20	18	15	15	17	21	19	23	24	22	25

Pozn.: Procenta ve sloupci. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Tabulka 1c: Přesvědčování přátel, aby volili stejně (v %)

	V/02	VI/02	X/02	II/07	II/08	II/09	II/10	II/12	II/14	II/15	II/18	II/20	X/23
Často	3	2	3	2	2	1	2	2	2	1	3	1	2
Někdy	8	10	7	7	8	5	9	8	7	7	11	8	7
Zřídka	16	16	14	19	16	16	14	16	18	19	18	18	11
Nikdy	72	72	75	72	73	78	74	73	73	72	68	72	79

Pozn.: Procenta ve sloupci. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Tabulka 1d: Zapojování se do řešení veřejných problémů (v %)

	V/02	VI/02	X/02	II/07	II/08	II/09	II/10	II/12	II/14	II/15	II/18	II/20	X/23
Často	2	3	4	2	2	2	1	2	2	1	2	2	4
Někdy	15	13	14	13	13	8	12	13	12	11	14	13	13
Zřídka	30	28	27	33	33	28	30	34	30	30	28	31	27
Nikdy	53	55	55	52	51	61	56	50	55	58	55	54	56

Pozn.: Procenta ve sloupci. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Tabulka 1e: Účast na politických shromážděních (v %)

	V/02	VI/02	X/02	II/07	II/08	II/09	II/10	II/12	II/14	II/15	II/18	II/20	X/23
Často	2	3	4	2	2	1	1	1	2	1	1	1	1
Někdy	12	9	11	8	7	5	7	8	7	7	6	8	5
Zřídka	22	21	20	22	18	20	18	20	17	17	16	16	14
Nikdy	64	67	65	68	73	74	74	71	74	75	76	75	80

Pozn.: Procenta ve sloupci. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Tabulka 1f: Setkávání s politiky (v %)

	V/02	VI/02	X/02	II/07	II/08	II/09	II/10	II/12	II/14	II/15	II/18	II/20	X/23
Často	2	3	4	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2
Někdy	10	9	11	9	6	5	7	8	6	7	8	7	7
Zřídka	20	18	21	19	20	17	19	19	17	18	18	19	19
Nikdy	67	70	64	70	72	76	72	71	74	73	72	72	72

Pozn.: Procenta ve sloupci. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Tabulka 1g: Práce pro politickou stranu (v %)

	V/02	VI/02	X/02	II/07	II/08	II/09	II/10	II/12	II/14	II/15	II/18	II/20	X/23
Často	1	1	3	2	2	1	1	1	2	1	1	1	1
Někdy	3	4	5	4	3	2	2	3	2	3	3	4	2
Zřídka	6	5	5	5	4	4	4	4	4	4	4	8	3
Nikdy	89	90	87	89	91	93	92	92	92	92	92	87	94

Pozn.: Procenta ve sloupci. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Tabulka 1h: Diskutování o politice na internetu (v %)

	II/15	II/18	II/20	X/23
Často	1	2	2	4
Někdy	6	7	8	9
Zřídka	14	19	18	17
Nikdy	79	72	72	70

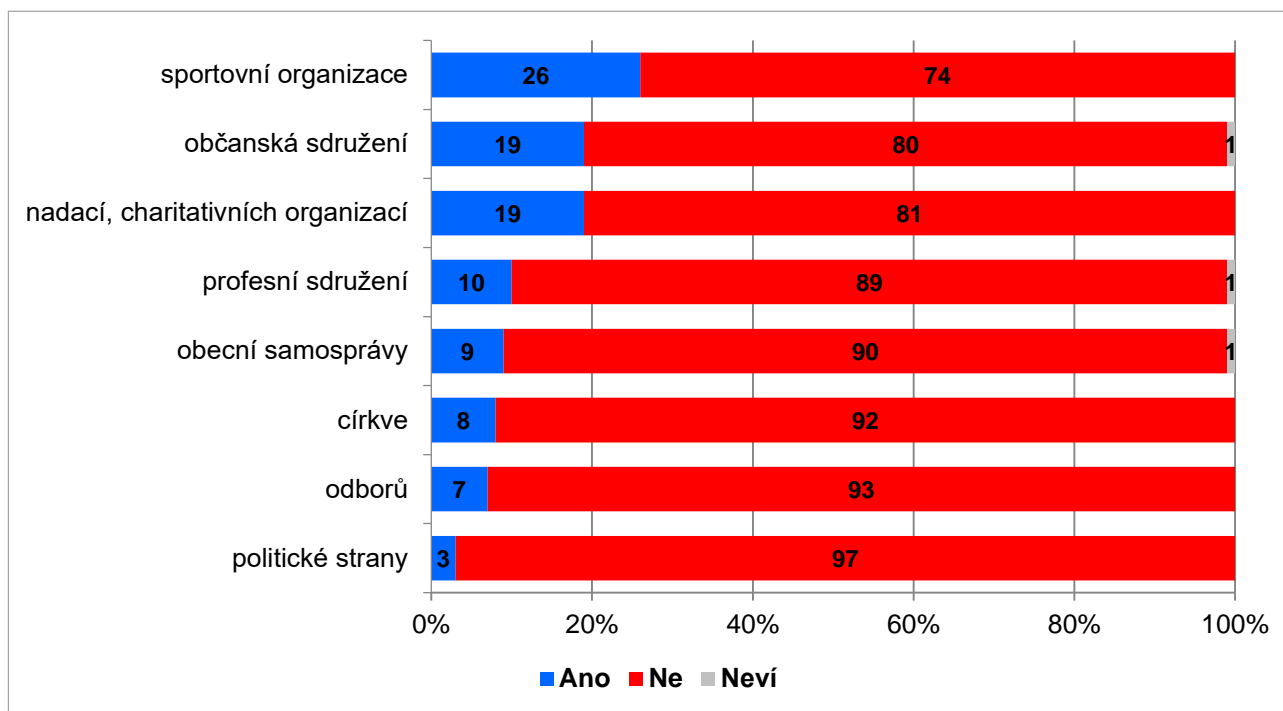
Pozn.: Procenta ve sloupci. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Pokud jde o činnosti spojené s přímou účastí na politickém a veřejném dění, je obecně tato účast u českých občanů spíše nízká. Nejvíce česká veřejnost participuje ve sportovních organizacích (26 %) a občanských sdruženích (19 %), spolu s činnostmi pro nadace a charitativní organizace (19 %). U činnosti pro obecní samosprávy a profesní sdružení jde přibližně o desetinu populace (profesní sdružení 10 %, obecní samosprávy 9 %). Činnosti pro odbory a církve se věnuje méně než desetina populace (církve 8 %, odbory 7 %). Nejmenší podíl ve společnosti mají ti, kteří uvádějí, že se účastní činnosti politických stran, v jejich případě jde o pouze o 3 %. Celkové shrnutí těchto informací můžete vidět v grafu 2.

Z hlediska sociodemografických charakteristik lidí sledujeme, že mezi všemi, kteří se účastní činnosti v jednotlivých organizacích a spolcích, je statisticky významně vyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných. Tento vztah nepozorujeme pouze u církví, kde jsou rovnoměrně zastoupeny všechny stupně dosaženého vzdělání. Ženy se jednotlivých aktivit účastní méně často než muži, nejvýraznější rozdíl je viditelný v případě činnosti pro politické strany. Aktivitami, v nichž rozdíl mezi zapojením mužů a žen naopak není výrazný, jsou charitativní činnosti, církve a odbory. Pokud se podíváme na rozdíly podle věku, jako nejaktivnější skupina v oblasti zájmových organizací se ukazují lidé ve věku 30 až 54 let, v případě charity se k této skupině přidávají i mladší občané ve věku 20 až 29 let. V případě odborů jsou také aktivnější věkové skupiny od 20 až do 54 let, což do značné míry kopíruje strukturu věku, kdy jsou lidé ekonomicky aktivní. Podobně je to i v případě angažovanosti v profesních sdruženích. Ve sportovních organizacích jsou častěji zapojeni i lidé v nejmladší kategorii v rozpětí 15 až 29 let, méně pak lidé nad 60 let.

Graf 2: Angažovanost občanů podle jednotlivých organizací a spolků (v %)²

Pozn.: Položky seřazeny sestupně dle účasti.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 28. 9. – 4. 12. 2023, 913 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

V tabulce 2 můžeme vidět porovnání občanské angažovanosti v čase. Podobně jako u první otázky na frekvenci vybraných činností vidíme, že jsou odpovědi v čase stabilní. Od počátku dotazování v roce 2007 sledujeme mírný pokles u zapojení do občanských sdružení, politických stran a sportovních organizací. Většina ostatních změn a kolísání v hodnotách je na hranici statistické významnosti a nejde na jejich základě určit konkrétní trend. Upozorníme pouze na aktuální nárůst angažovanosti v nadacích a charitativních organizacích, a to o 6. procentních bodů oproti roku 2020.

Tabulka 2: Angažovanost občanů – vývoj v čase (v %)

	II/07	II/08	II/09	II/10	II/11	II/14	II/15	II/18	II/20	XI/23
občanská sdružení	26/74	25/75	20/80	25/75	18/82	25/75	20/79	20/80	20/79	19/80
nadace, charit. org.	14/86	12/88	9/91	14/85	10/90	15/85	13/87	13/87	13/87	19/81
odborní	-	-	-	8/92	6/94	7/93	7/93	5/95	6/94	7/93
profesní sdružení	11/89	20/80	7/93	9/91	9/91	10/90	10/89	9/90	8/92	10/89
politické strany	7/93	5/95	4/96	3/97	4/96	3/97	3/97	2/98	3/97	3/97
obecní samosprávy	9/91	9/91	7/93	7/93	6/94	8/92	6/93	7/92	9/91	9/90
sportovní organizace	30/70	31/69	28/72	28/72	25/75	27/73	29/70	25/75	23/77	26/74
církyve	-	-	-	-	-	-	-	-	6/94	8/92

Pozn.: Procenta ve sloupci. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

² Otázka: „Řekněte prosím, zda se účastníte činnosti: a) občanských (zájmových) sdružení, b) nadací, charitativních organizací, c) odborů, d) profesních sdružení, e) politické strany, f) obecní samosprávy, g) sportovních organizací, h) církve?“

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	<i>Naše společnost 23-10</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
Termín terénního šetření:	<i>28. 9. – 4. 12. 2023</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Vážení dat:	<i>Vzdělání X NUTS 2, věk X NUTS 2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>913</i>
Počet tazatelů:	<i>93</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – dotazování CAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>PV.23, PD.43</i>
Kód zprávy:	<i>pd240111</i>
Zveřejněno dne:	<i>11. ledna 2024</i>
Zpracoval:	<i>Monika Kyselá</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.
